

Terepszemle TITOKban

I/1. *Smakk*, kiáltotta Gyégyé, azaz Gyalog György, amikor megpillantotta a Csernovics Arzén utca hetes számú házát, kár volt félnünk, ez bizony, akármeddig nézem, most is *smakk!* Aggódva pillantott a feleségére, neked is az, még mindig, kérdezte, nekem is, bólintott Gyégyégyé, azaz Gyalogné Fehér Gyöngyi, és az arcán feldelegő mosolyról nem lehetett eldönteni, hogy a ház *smakk* voltának szól-e, vagy annak, hogy tizenhét éveshez illő gyerekséget hall negyvenhét éves férje szájából. Ahányszor ilyet hallott (és ez gyakran megesett), a gyöngédségnek valami egészen különleges hulláma öntötte el.

I/2. Mielőtt idejöttek, egész álló nap pakoltak. A lakást kiürítve kellett átadni, cserében ők is hasonlóra számíthattak. Valóságos hegylanc képződött a szoba közepén összetolt szekrények tartalmából. Egy keskeny hágó ugyan megmaradt, de aki azon átvergődött, még a bútordomborzat újabb és újabb torlaszaival kellett megküzdenie, ha nagyralátó módon egy pohár vízre vágyott a konyhából. Feltornyozott batyuk, ládák, bördöndök, szatyrok fedték be a padlót, a negyvenhat négyzetméter legnagyobb részét mégis a papundeklidobozok foglalták el. Akárhányat szereztek, a könyveik sehogy sem akartak elférni. Végül lepedőkből kötött bugyrokba gyömöszölték a maradékot és elfoglaltak velük minden talpalatnyi helyet. Mozogni már jóformán nem lehetett a lakásban, de a lábukat ólomból, a karjukat bazaltból lévőnek érezték, s így nem is igen akartak. Csak tíz perc, mondták, és ruhástól elterültek az ágyon.

I/3. Itt egy úgynevezett lírai betétnek kellene következnie, melyben hőseink még egyszer utoljára álmodnak valamit a másnap elhagyandó lakásban. Egykori költő mivolta örökségeként a szerző boldog és keserű emlékek egymással birkózó Laokoón-csoportját festené ide annak érzékeltetéséül, hogy hősei örülnek is a költözésnek, de meg is viseli őket az elszakadás. Az olvasó ebből a betétből megorronthatná, hogy lapos hétköznapiságnál többre számíthat, ami fogékonytá tenné holmi átvitt értelmek keresésére, majd meglelésére. Föltételeznél, hogy szándékunk szerint csak a regény végén

derülne ki, valójában miről is szólt a történet, de neki sikerült már az I/3. fejezet olvasása közben kihüvelyeznie, hogy ez a költözés nem egyszerű költözés, hanem otthonváltás, vagyis valaminek a szimbóluma, és az sem véletlen, hogy a Gyalog házaspár akkor cserél lakást, amikor az ország is egy nem igazán otthonos rendszer tágasabbra cserélésén buzgólkodik.

I/4. Terítsük ki lapjainkat: tényleg megfordult a fejünkben, hogy Gyalogék hurcolkodását jelképpé növesztjük. A sanda szándékot sem tagadjuk: azért tettük volna ezt, hogy olvasóink közül a hivatásosoknak jól feladjuk a leckét, elvégre nem tartozunk azok közé, akiktől A Fontos Művet szokás várni, de ha ez a mese a Nagy Változásról szól, akkor mégis a fontos írásnak kijáró figyelmet követeli, csakhogy ezzel a bebetonozott értékrendben támasztanánk zavart, és azokat hoznánk kínos helyzetbe, akik velünk (nem szeretem penzumként, de mégis) foglalkozni szoktak. Ha – feltéve, de meg nem engedve – tetszik nekik, amit írtunk, a zárt számot akkor sem bővíthetik velünk, renoméjük megőrzése végett kénytelenek volnának minket lekezelően vállon veregetni. Nos, ezt a dilemmát elhárítjuk a fejük felől, mert a magunk részéről megmaradunk a jelentéktelenségnél. A költői jelképziccert sem fogjuk kiaknázni. Mellesleg nem is tudnánk, mert hőseink költözéskor még fél év van hátra a világ hurcolkodásáig, másfelől Gyalogék nem irodalmi célzattal alszanak, hanem mert hullafáradtak, és köztudomású, hogy a kimerült ember nemigen lát álmot, se költőit, se prózait.

I/5. Nemcsak úgy átabotában, hebehurgyán alszanak, hanem elszántan, felfokozottan, apait-anyait beleadva, s bár mindössze három órán át teszik ezt, az alvás számukra valóságos pihenéssűrítménnyé lesz. Amikor testileg felfrissülten, de agyilag még kábán felébrednek, odakint már koromsötét van. Az álmodást (nekünk köszönhetően) megúszták, s ezért nem is éreznek ingert a nosztalgizásra. Villanyt gyújtani sincs kedvük, így azonban a bútorok kontúrja szinte riasztóan idegenül dereng, s ettől pár percig azt hiszik, hogy már odaát vannak, a másik lakásban. Beletelik némi hunyorgással, szemsarokdörgöléssel töltött idő, míg ráeszmélnek, hogy még költözésen innen vannak. Akkor viszont vétkezésnek tűnik, hogy csak méláznak és ücsörögnek itt, mert biztosan volna mit csinálni, ám semmiféle sürgős teendő nem jut eszükbe. Kisvártatva azon kapják magukat, hogy hiányzik az elmúlt napok pörgős hajszája. Amíg tartott, szenvedtek tőle, de most kiderülnek az előnyei is: eszükbe sem juthatott távlati dolgokon tipródni, például olyasmin, hogy mi lesz egy óra, egy nap, egy hét múlva.

I/6. Mostantól reggel hatig nincs más dolguk, mint várni a költöztetőket. A hét utolsó munkanapjára időzítették a hurcolkodást, hogy a szombatot és a vasárnapot a másik lakásban való berendezkedésnek szentelhessék. Nyolc órára kérték a két teherautót, mégis hatra jönnek, mert hiába van június, ezen a héten aligha ürül ki hét végén a város, a rendőrség pedig ideges a város több pontjára meghirdetett (és engedélyezett) demonstrációktól. Mivel gyakorlata csak az ilyenek szétverésében van, a nyugodt levezénylés feladata hisztérikussá teszi őket, és biztos, ami biztos, a szükségesnél több útvonalat zárnak le. A szállítóbrigád vezetője szerint hőseink akkor járnának rosszabbul, ha várnák, csak várnák a bútoraikat az üres lakásban, ők meg ott vesztegelnének valahol félúton, egy kordon mögött. *Jardelvtársék* azzal teszik óvá a tavalyi gumibotozást, tette még hozzá, hogy idén ellenkező irányban bunkók. Vagy (de ezt már csak Gyalogék gondolták) pont arra játszanak, hogy menjen el az emberek kedve az olyan szabadságtól, ami ekkorra korlátozással kezdődik.

I/7. Iszonyatosan soknak tűnik a hátralévő idő, de a maguk gyártotta torlaszok, a száználmas bugyorhalmaz nem csinál kedvet semmihez. Értelmes időtöltésre ott lesz az új lakás, a nyolcvanhárom négyzetméteres. Ülnek, bámulnak maguk elé, és ez a csend, ez a sötétség, ez a rétlenség szinte kiprovokálja, hogy elkezdjenek gondolkodni. Az utóbbi hónapokban *van bajunk enélkül is elég* alapon mellőzték az ilyesmit. Tömérdek szolgáltatást kellett lemondani itt, megrendelni a másik kerületben. Kifejejtett holmikat

becsomagolni, fölöslegessé vált kacatokat kidobálni, szomszédoktól búcsúzkodni – ez bőven kitöltötte a napjaikat. Azt latolgatni, hogy tényleg meg kell-e tenniük, amit tesznek, fényűzésszámba ment volna.

I/8. Most azonban minden körülmény a töprenghetnéket erősíti. Az egyik lakásban már, a másikban még nincsenek otthon. Mintha lebegnének a kettő között, és egyik sem sugall semmit. Így szembe lehet nézni azokkal a kételyekkel is, amiket eddig elnyomtak magukban, Hátha csapda, amibe éppen készülünk belelépni? Hátha a saját eszeveszett vágyakozásunknak mentünk lépre, mert túlságosan sokáig áhítoztunk másik lakásra? Amikor ez végre teljesülni látszott, a türelmetlenségtől elhessegettünk magunktól minden aggályt. Az ember könnyen csapja be magát, ha be akarja csapni. Ösztönösen indítja be ezt a mechanizmust: elkezd a lecsereendő lakáshoz fűződő emlékeiből kiválogatni a kínosakat, az egyszer s mindenkorra végetvetést kívánókat, s egy idő után tisztán áll előtte, hogy más választása nincs, mint elmenni innen.

I/9. Meg sem kísérti hőseinket a gondolat, hogy olyan környezetbe kíváncsoznak, amelyről szinte semmit sem tudnak. Bár ha kísértené őket, akkor is ellene vetnék, hogy korántsem látatlanban döntöttek a költözésről, hiszen többször megtekintették az idegen lakást. Mint a szabadságuk két hetét nyugaton töltő turisták, akik felfortyanának, ha hitetlenkedve hallgatják a lelkendezésüket, s azt hajtogatják, hogy ők voltak ott, ők tudják, miben szeretnének élni, nemcsak két hétig, és nemcsak látogatókként, hőseinket is, ahányszor a Csernovics Arzén utcából hazatérnek angyalföldi otthonukba, efféle érzés keríti hatalmába. Mintha nem a kétszeri átszállással elérhető belvárosban jártak volna, hanem a nyugati határon túl, s a visszatérés után mindaz, ami addig megszokott volt számukra, most lehangolónak tűnik. A gyanú, hogy talán csak a sors cselvetése, ha a megnézett idegen lakásokban soha nincs fogvacogtató hideg, amiért leállt a fűtés, nem ordibál senki acsarkodó, már-már veszett indulattal a lépcsőházban, és sosem állít be a házmester a hírral, miszerint másnap szétbarmolják a fürdőszobát, mert két emelettel lejjebb csőtörés van, és nem hallják, amikor megsúgja, hogy a hibát az alattuk lévő lakásban kéne elhárítani, de az ott lakó *ajser* hapsi lefizette a házkezelőség szerelőjét, hogy mégse nála bontsanak. Hőseink ennél fogva nem tudják meg, hogy ez is része annak a világnak, amelybe kíváncsoznak, pedig talán gondolkodóba esnének, hogy a panelbérkaszárnnyában, ahol laknak, nincs-e mégis maradásra bíró valami. Ha más nem, az, hogy ott nem az dönt el mindent, kinek mennyi a pénze. Számukra ez most magától értetődik, akár a lélegztétel, és eszükbe se jut attól tartani, hogy más házakban ők, mint kispénzű értelmiségiek, másodosztályú állampolgárrá válhatnak, s akkor már a pusztá lélegztétel is megbecsülendő érték lesz. Most csak a sérelmet észlelik, hogy a panelház mikrosocietasában antidemokratikus a közélet, a lakógyűléseken rendre a nagypofájúak kapnak szót, a higgadt érvelés nem számít, s még csak nem is a *sok lúd disznót győz* esete áll fent, hanem sok disznó tesz más emberek jogaira és érdekeire. Ez az, amit már jó ideje nehezen viselnek, s annál nagyobb jelentőséget tulajdonítanak annak, ami a Csernovics Arzén utca hétben történik velük, mikor első ízben járnak ott és a házban élők népes gyülekezetével együtt várakoznak a liftre. Csüggedten nézegetik az órájukat, nehogy elkéssenek a lakásnézésről, de a házban, úgy látják, hierarchikus rend uralkodik, gazdagság, felfuvalkodottság, életkor, bennszülöttség, vagy ki tudja, mi minden dönti el, hogy ki ki után és kivel együtt szállhat be a liftbe. Ők ketten, mint jövevények, nyilván legutoljára kerülnek sorra. Gyere, sottogja Gyógyé, menjünk fel gyalog. Ne csináld, szól rá Gyógyégyé, de őt is majd szétfeszíti a türelmetlenség. Amikor üresen visszajön a lift, meglepetésben van részük, mert egy sipító, de kedveskedő vénasszonyhang üti meg a fülüket, menjenek csak, látom, nagyon sietős. A várakozók egyike, egy zsákot cipelő hústorony ugyan pofákat vág, de egyetlen hang se tiltakozik, s ők pontban ötkor csöngethetnek a negyedik emelet egyes szám ajtaján. Utólag ezt úgy fordítják le a maguk nyelvére, hogy ebben a házban egyenlőség uralkodik, nincsenek előjogok, a bennszülöttség nem érdem, és a jöttmentség nem hátrány, vagyis az itt élők a maguk kis societasában megvalósították az eszményi demokráciát. Ebből kovácsolnak ideológiát a költözéshez, amire szükség is van, mert a barátaik nem értik, miért nem marad-

nak saját képükre formált, kicsi, de barátságos lakásukban. Mostantól van mit válaszolnunk rá, a hajlékváltás nemcsak tágasabb lakást jelent, de olyan közeget is, amely a demokratikus érzületnek fejlettebb fokán áll, mint ahol éppen élnek.

I/10. Tudják, hogy a változás még a költözés után is hercehurcákkal jár, s eleinte főként a megpróbáltatást fogják érezni, de abban biztosak, hogy ami utána jön, az maga lesz a felszabadultság. Most azonban még itt lógazzák a lábukat, latolgatják, mi következhet, és töprengéseik közben rádöbbennek, hogy a részleteket illetően sok mindent homályt fed, nem tudják például, *smakk-e* a Csernovics Arzén utca olyankor is, amikor éppen nincsenek ott? (Ennek szól a megkönnyebbülésük, lásd I/1., hogy *kár volt félnünk, most is az.*) Álmoságnak és éberségnek e mostani keverékében a képzeletük végletek közt száguldozik, bármit és bárminek az ellenkezőjét képesek föltételezni az utcáról, ami pár óra múlva már az ő utcájuk lesz. A merészségükkel egy csöppet tetszelegnek is önmaguk előtt, mi sem vagyunk akárkik, ha olyan helyet választottunk, amiről még az is föltételezhető, hogy a sarki szemfelszedőműhely homályában egy titokzatos szörnyállat búj meg, amit az utcabeliek jól ismernek, csak épp nem beszélnek róla, de amikor éjszaka kiengedik az úttestre, hatalmasra fújja fel magát, és mert akkora állkapcsa van, hogy a másutt lakó, de itt parkoló emberek autóit is képes kettéroppantani, őt, mint hasznót hajtó szörnyet, megtűrik, sőt titokban kedvelik, és az ott élők tudják, hogy amint világosodni kezd, úgyis összetöpped, és hagyja magát visszaterelni a stoppolófák meg a horgolótűk mögé. Az éjszaka leple alatt a házak a méreteiket is változtatni képesek, a többiek fölé magasodó épület ilyenkor kisebbre zsugorodik, és szinte összepréseli a benne alvókat, a mellette álló meg, amelyik kisebb, a hátára hengeredve mutogatja pincéjét az ég felé, hogy a holdfény vakargassa a hasát. S ha a többi így tesz, miért ne rühellne a hetes szám egyfolytában öt emeletesnek lenni, talán torkig van azzal, hogy a járókelők szeme láttára a szinteknek peckesen és patinásan kell a másik vállán feszíteniük, de ha leszáll a jótékony sötétség, az emeletek lekászálódnak egymásról, és mint öt földszintes barakk, vízszintesen eltehénkednek az úttesten, a macskaköves flaszter meg hízelkedve dorombol alattuk.

I/11. Felszínre cibálhatatlan, mások jelenlétében ki sem mondható gondolatfoszlányoknál vannak hétköznapibb képzelgéseik is, melyeknek rég a végére kellett volna járniuk, de féltek megtudni az igazat. Hátha olyasmi derül ki, ami beledondít a változtatás örömébe? Csakhogy ez tovább nem halogatható, a mai este az utolsó, amikor még kívülállóként győződhetnek meg róla, hogy nem gajdolnak-e rendszeresen a párhuzamos utca italméréséből kitértorgó részek? Nem lakik-e a közelben valaki, akinek mostanában feltűnően jól megy, és érezni szeretné, hogy ettől mások megpukkadnak, ezért egy 2500 köbcentis Kawasakival végtelen számú dübörgő kört ró a háztömb körül, mindig hajnali kettő és három között. Nem szokásuk-e a bárókból hazafelé tartó kurváknak, hogy itt a sarkon tárgyalják meg metszően éles, rikácsoló hangon, lehetne-e már árat emelni. Hőseink, mintha a fáradságukat elfűjták volna, cinkos összenézések közepette fölkerekednek, és elindulnak az új lakhelyük felé, hogy titokban terepszemlét tartsanak.

I/12. Azért más is hajtja őket. Nappal mindig valamiféle patrícusgögot vélnek derengeni a Csernovics Arzén utcai házak homlokzatán. Olyankor egyfajta kisebbrendűségi érzés keríti hatalmába őket, hogy nem lesz elég idebútorozni, mert annak, aki itt lakik, talán olyaná is kell válnia, amilyenek a régóta itt élők. De milyenek? A környék rátartóságát azok is megérik, akik csak ténfergő járókelőkként tévednek erre, és egy utca, például a Csernovics Arzén hollétét tudakolják olyan valakitől, akiről föltehető, hogy ismerős errefelé. Kopott, de tisztos szegénységről árulkodó kabátok hajtókája mögül érkeznek a válaszok, s olyan megvetők, mintha már maga a megszólítás is felségsértés volna, mint némelyik királyi udvarban, a tájékozatlanság pedig sutyerákság, amire nincs mentség. Jó lenne rájönni, hogy az itt lakó emberek mitől vannak annyira eltelve maguktól. Hőseink megstoppolandó, lyukas nylonharisnyával, elromlott zipzárral próbálják becserkészni az *alapítva 1892, alapítva 1909* táblával ellátott műhelyeket, hogy amíg a holmijaikat reparáltatják, kérdezősködhessenek a régi időkről. Így tudják meg, hogy ge-

nerációk óta ugyanazok a családok élnek itt, a boltok, műhelyek, lakások apáról fiúra szállnak, a környéken jóformán nincs ki- és beköltözés. Ha nagy ritkán akad, aki mégis hajlandó kimozdulni innen, az házat akar a Hűvösvölgyben, műemléklakást a Várban, esetleg villát a Rózsadombon.

I/13. Gyógyéék egy éve böngészték már az apróhirdetéseket, amikor megakadt a szemük azon, amelyik a Csernovics Arzén utcai lakást kínálta. Azt gondolták, ez csakis sajtóhiba lehet, a hirdetési újságnál összetévesztették a Frankovics Mihály utcát a Csernovicssal, de a Frankovics Pestújhelyen van, sokkalta kijebb, mint az övék, márpedig ők a városban beljebb akarnak kerülni. Amikor aztán ők adtak fel hirdetést, pár napra rá épp a Csernovics Arzén utcai lakás bérlője jelentkezett náluk. Ez túl szépnek tűnt, semhogy igaz lehessen, nem is mertek neki örülni, mert azt gondolták, vagy a lakás romos, és valóságos vagyont kellene költeni rá, azaz az ő nyelvükön *zok*, vagy akkora különbözetet kérnek, hogy úgysem bírnák kifizetni.

I/14. A nő, aki telefonált, Bakk Edwinné Fanniként mutatkozott be, és azt is rögtön közölte, hogy a férje két k-val és dupla w-vel írja a nevét. Na és, mondta Gyógyé, de csak majdnem, mert megérezte, hogy a nő a férje *fontos ember* voltát akarta tudtukra adni, hát inkább hallgatott. Későbbi reklamációk elkerülése végett rögtön közölte, hogy az ő lakásuk meg Angyalföldön van. Na és, mondta erre Bakk Edwinné, és csaknem elröhintette magát, jópofa, bevaló nő lehet, aki egy külvárosi lakcím hallatán *na ést* mond, és ha az egész Bakk családban ilyen lezser a stílus, könnyű lesz velük tárgyalni. Előzetes kikötésük is csak egy volt, hadd nézhessék meg ők elsőként Gyógyéék lakását. Ebben azért rejlett egy kis burkolt fenyegetés, de nem lehetett kifogásolni, hogy akié a nagyobb lakás, az szabjon feltételeket. Gyógyéék attól tartottak, hogy a Csernovics Arzén utca megnézéséig ők már nem jutnak el, mert Bakkék majd közlik, hogy ha Angyalföld ellen nincs is kifogásuk, a panelház ellen annál több, ilyenbe ők semmiképp se költöznek. Amikor másnap megjelentek, azzal hökkentették meg hőseinket, hogy ezt nem tették szóvá, a szobák méretére, a tíz emelet minden lakásán átkúszó fűtéscsőre, ami nemcsak a hőt, de a hangot is vezette, ügyet se vetettek. A padlótól plafonig érő könyvespolcok, Gyógyé legfőbb büszkesége elé viszont Bakk Edwin oda se állt, amivel a megelőlegezett rokonszenvet el is játszotta, de mert nem tudott erről, gondot sem okozott neki. Mit képzel ez a *macskajancsi*, súgta a sértődött Gyógyé a feleségének, s aztán rosszkedvű értetlenséggel figyelte, hogy Bakk Edwin hosszan elidőzik az ablaknál. Ezt gyanúsak találta, és megpróbálta kitalálni, hogy vajon mibe akarhat belekötni, talán a párkányba, amit kétségkívül leszartak a galambok, s ennek a nyomát sehogy se tudták eltüntetni, vagy az ablak szigetelését hiányolja. Elunta a néma ácsorgást, és sürgetőleg tette fel a kérdést, akkor mi legyen, ti már láttátok a miénket, hogyan tovább? Bakk Edwin elmélyülten lapozott egy puha bőrbe kötött noteszban, melynek a fedelén a B. E. monogramon kívül a címeren keresztbe fektetett két puska dombornyomata látszódott, és Gyógyé felismerte benne a munkásörtség jelvényét. Időt keresek, hogy mikor érnék *rátok*, válaszolta Bakk Edwin jól érzékelhetően két kával és dupla w-vel, és Gyógyéék örültek, hogy nem azt mondja, inkább ne is gyertek, tartoztunk az ördögnek egy úttal.

I/15. A korábban látott lakásokról rendre kiderült valami *zokság*. Olyasmi, aminek már a felkínálása is zokon vehető sértés volt a meghirdető részéről. *Zok* számba ment egy fél méter átmérőjű folt a mennyezeten, amit az ott lakók egyszeri, sosem ismétlődött beázásként próbáltak elmismásolni, ők azonban észrevették, hogy a foltnak csak a pereme száraz és sárgás, a közepe sötét, vagyis nemrég újra átnedvesedett. Megegett az is, hogy Gyógyé szinte beleszeretett egy hatalmas, barna csempékből rakott kályhába, és vágyakozva támasztotta neki a hátát, gyere, súgta a feleségének, hallgasd meg, ez nemcsak melegít, de brummog is, mint egy szelíd házi medve. Elhiszem, de a lakás akkor is *zok*, válaszolta Gyógyé, amint kettesben maradtak, nézd, mekkora a belmagasság, legalább négy méter, ezért kell a kandalló is, másképp lehetetlen kifűteni, mi viszont nem győznénk tüzelővel. Egy másik, ékszerdoboznak is beillő, az övékénél nem nagyobb, csak

jobb beosztású lakástól aztán ő volt elragadtatva. Magukkal vitték a saját lakásuk alaprajzát, de a házigazdát semmi más nem érdekelt, csak a ráfizetés összege. A négyzetméterárnál tízszeres szorzót alkalmazott, így jött ki neki négymilliós különbözet. Gyógyé elhűlve vitatkozott, de nálunk jobb a levegő, közel a Duna, és van előttünk egy park, ahol virágzanak az olajfák. *Szarom* rá, volt a válasz, azt mondják meg, mennyit tudnak perkálni? Ha a négy sok, három milliócskájuk csak van? És kettő? Gyógyé legszívesebben faképnél hagyta volna, de látta, hogy a felesége nem szeretné ilyen könnyen feladni. A miénk szövetkezeti lakás, próbálkozott egy nyomósabb érveléssel, ma, amikor mindenki meg van veszve a tulajdonért, ön képes volna elszalasztani a lehetőséget, hogy tulajdont szerezzen? *Szarom* rá, ismételte a házigazda, de nem értem, hogy mertek idejönni, ha semmijük sincs, ez szédülés, amiért följelenthetném magukat! Gyógyé meghökken, bocsánat, mondta, a semmi azért túlzás, nemsokára, ha minden igaz, megjelenik egy könyvem, annak a honoráriumából tudnánk fizetni. Cirka mennyit, nézett rá szúrósan a házigazda. Hetvenezerről volt szó, de az még nem biztos. Maga könyvet ír, ennyiért? Atyavilág, és egy ilyen *olcsójánossal* tárgyalok? Na jó, ne mondják, hogy lenézem az értelmiséget, könyvritkaságokat is beszámítok, ha maguknak úgy könnyebb, mondjuk egy kódexet vagy ilyesmit. Ezek után Gyógyégyé érezte úgy, hogy elégtételt kell vennie. Ritkaságunk épp lenne, mondta kissé levegőben hagyva a folytatást, a Cserépfalvi-féle *Nagyon fáj*, számozott példány, merített papíron, de attól nem szívesen válnánk meg. Takarodjanak, bömbölt a házigazda, a magukra pazarolt időm is *többe fáj*, mint a szaros könyveik. Tűnés, mert nem állok jól magamért. Iszkoltak kifelé, de Gyógyégyé a küszöbről még visszaszólt, magánál meg a hallban penészfoltok vannak!

I/16. A Csernovics Arzén utcai lakás volt az első, amiről mindketten azt mondták, hogy *smakk*. Annyira *smakk*, hogy miután először látták, még valamilyen dac is ébredett bennük a saját lakásuk védelmében, amiért olyan kicsi, és a polgári komfort követelményeinek csak a minimumával rendelkezik. A Csernovics Arzén utca másfélesége némán is vádbeszéd volt a gyárilag épült házak ellen, és akkora volt a fölénye, hogy arra készítette őket, kezdjék szánni a sajátjukat, amiért csak emeletből van sok, de megtagadtak tőle minden szemet gyönyörködtető díszítőelemet, vagy a megkülönböztetését lehetővé tevő sajátosságot, halmozott hátrányként pedig még messze is esik a centrumtól. Tizenhat évet töltöttek benne, hát muszáj volt a védelmére kelniük, mintha valaki bántotta volna, de annak a képzelt valakinek csak azért is a képébe vágta, hogy náluk is van olyasmi, ami a Csernovicsban nincs, a nagyszoba falát szinte kitölti a két óriási ablak, amin át nem is besüt, de valósággal bever a napfény, mint máshová a szél korbácsolta zápor. Ennek ellenére minél többször jártak leendő lakhelyükön, annál több olyan részletet fedeztek fel, amiről megilletődve vették tudomásul, hogy nemsokára az ő megszokott környezetük lesz. Ilyen volt a kapualj márványutánzattal kirakott előtere, a lifthez vezető lengőajtó, de a tükör is a liftben, a lakások ajtaján a díszrács, a villanyórát rejtő faliszekrény erezett faburkolata, a keskeny, elegáns franciaerkélyek, a fehér szárnyas ajtók. Mindennél vonzóbbnak találták azonban, hogy itt emeletenként csak három lakás van, nem pedig huszonnégy, mint a panelban.

I/17. Bakk Edwin egy trónszékszerű fotelból vezette a tárgyalást, és Bakkné is, meg ők is kárpitozott, alacsony zsámolyokon ültek, olyan testhelyzetben, hogy fel kelljen nézniük a házigazdára. Edwinnek azonban csak a modora volt fensőbbes, de amit a házról mondott, inkább tűnt magyarázkodásnak, semmint *minden kupec a maga lovát dicséri*-szerű alkudozásnak. Nyilván láttatok, hogy az utca felől elég ramaty a vakolat, a rácsot eszi a rozsda, de ne ebből ítéljétek, a ház negyvenkettőben épült, ennek ellenére nem annyira rozoga, mint lehetne, kapun belül minden rendben van. Gyógyének ettől kaján jókedve kerekedett, még el is rikkantotta magát, ma az én vakolatom is ronda, mert elromlott a villanyborotvám, de belül nálam is minden rendben van. Bakkék szemlátomást nem fogták fel, hogy ezt humornak szánja, hát megpróbálta elmagyarázni, a ház meg én ugyanaz az évjárat volnánk, én is negyvenkettőben *épültem*, egyszóval tudom, mit bírnak el a negyvenhét évesek.

I/18. Bakkéknak a továbbiakat illetően csak egy kikötésük volt, még a nyáron üssék nyélbe a cserét, mert ha az új szezon elkezdődik, Edwinnek nem lesz ideje effélékkel foglalkozni. Nem lehetett félreérteni, hogy kíváncsiskodó kérdéseket várnak, a *szezon* említése célzás Edwin és a művészet valamiféle kapcsolatára, s utólag az jutott eszükbe, hogy Bakkné talán már a férje nevének írását (két ká, dupla w!) is úgy hangsúlyozta, mintha valahonnét ismerniük kellene, sajtóból, plakátról, rádióból, tévéből. Gyógyé hiába erőltette a memóriáját, nem jött abból elő semmi, maga Bakk Edwin pedig inkább látszott kikupálódott hentessegédnek, aki színházjegyért rostélyost szerez a naccsaszonynak, mint zenésznek, színésznek vagy a képernyőről ismerhető bármilyen hírességnek. A mindig valamilyen pozíciót betöltő, de az életnek mindig más terepén felbukkanó fregolikáderek nevét Gyógyé úgy ahogy ismerte, és ha Bakk Edwin ezek közé tartozik, rémlett volna neki. Mindez mégis mellékesnek tűnt, és csak az látszott fontosnak, hogy Bakkék tudtára adják, ők is értelmiségiek, bármennyire röhejes is az *is*. Ha másért nem, azért akarjanak velük cserélni, hogy ennek révén eggyel több szállal kötődjenek a kulturális élethez, és Gyógyégyének a nyelvére is jött a mondat, amelyik ezt elintézhette, nekünk is sürgős költözés, mert Gyurinak őszre el kell készülnie egy kéziratával. Jebezeus Atyám, csak nem író vagy, hördült fel Bakk Edwin, de legalább nem drámaíró, ugye? Miért, te talán színigazgató vagy, kérdezett vissza Gyógyé, és nevetett hozzá, mint aki azt hiszi, vicceset mondott, és még nyugtatni is próbálta Bakk Edwint, nincs mitől félned, amolyan szociológusféle volnék. Akkor szüret, lélegzett fel a másik, én tudniillik szeptembertől a Központi Munkás Színpad igazgatója vagyok. Azt a fajta elismerő pillantást várta, ami jelezte volna, hogy nagyot nőtt Gyalogék szemében, de mert azt a bizonyos *nocsakot* nem érzekelte, kissé nyersen vágta a képükbe, hát mit gondoltok, miért választottam épp a ti vacak lakásotokat? Mert a színházam ott áll veletek *srevízavi* szemközt. Aproó: a kinevezésem híre még nem publikus, nehogy töletek kiszivárogijon, mert beindulna az ellenakció, nekem viszont abban a kurva színházban rendet kell teremtenem, ami persze sokaknak nem fog tetszeni. Odafent megelégték, hogy kísérletezés címén ezek a nép államának pénzét szórják, ráadásul olyan darabokra, amik tulajdonképp a rendszert ássák alá. Nna. Engem azért küldenek oda, hogy megértessem művészkéimmal, a szocializmus, minden ellenkező híresztelés dacára, nem ért véget, igenis pozitív darabok kellene, és ha ez annak a destruktív bagázsnak nem tetszik, fel is út, le is út! Egy a lényeg, ősztlő köpni-nyelni nem lesz időm, nemhogy lakáscserével foglalkozni. Arra meg pláne nem, hogy napon-ta keresztülbumlizzak a városon, ezért jött kapóra a hirdetések. De hát nem kapsz szolgáltatási kocsit, kérdezte Gyógyé, bár tudta, hogy a kérdéssel a saját esélyeiket rontja. Kapni kapnék, csakhogy nekem az egész igazgatósokodásból az lesz a legnagyobb élvezet, ha művészkéimnek megmutathatom, hogy mikor úri kedvem úgy tartja, be se megyek a színházba, az ablakomból, gatyára vetkőzve fogom ellenőrizni, mi folyik abban a kócerájban. Csak egy jó erős katonai távcső kell hozzá.

I/19. Gyógyéék aznap este úgy kullogtak haza, mintha bepiszkolódtak volna. Föl-lélegzés helyett csak szégyenkezést éreztek, amiért olyasminek válnak a haszonélvezőivé, amivel amúgy torkig vannak. Egy ilyen *bakkedwin* miért nem érzi, hogy nyolcvankilencben ez a дума már lejárt lemez? Ne Edwint szidd, szólt rá a felesége, az a hülye, aki egy ilyen górbarmot a művészetre szabadít. Gyógyé meghökkent. Te most véded őt? Fenét védem, bár ami azt illeti, hálásak lehetünk a sorsnak, hogy eddig még nem söpörték el, mert nélküle a bűdös életben nem lenne lakásunk a Csernovics Arzén utcában. Gyógyé meghökkent és elhallgatott, mert igaz, ami igaz, Bakk Edwin velük szemben nagyvonalúan viselkedett, még ráfizetést se kért a harminchét négyzetméternyi különbségért, s az új funkciója mintha valamiféle értelmiségi szolidaritásra ösztökélte volna, azt is elárulta, hogy nincs rászorulva két csóró, de vele sok tekintetben rokon intellektuel pénzére, és ezt meg is engedheti magának, mert ő idejében felfogta, hogy a konjunktúra nem fog örökké tartani, s amíg lehetett, szerzett magának egy öröklakást is, amiben majd Bakknéval ketten tisztos budai polgárokként éldegélnek. Amikor az asszony kiment kávéfőzni, Edwin Gyógyére kacsintva azt mondta, az angyalföldi kégli nekem másra kell, legyen hol tartanom a *szereposztó díványt*, elvégre az sehol sincs előírva, gyerekek, hogy egy

káder ne próbálhassa bele a faszát akármelyik gögös színész nő picsájába, pont ahogy az elődei tették. Bocsánat, tette hozzá Gyógygyógyére pillantva, ő meg kényszeredett mosollyal rávágta, semmi baj, rég fiúsítva vagyok.

I/20. A Bakk Edwin kinevezése miatti további háborgás helyett áttértek a Csernovics Arzén utcai lakás egyik falát szinte teljesen beborító poszternek, a sugaras holdfényben patakából kilépő szarvast itató meztelen cigánylánynak a kitérő gyalására, amit Edwin nemcsak büszkén mutatott meg, de azt is kilátásba helyezte, hogy amennyiben nem tud másik ilyet szerezni, elküld érte egy mesterembert, aki valami speciális eljárással majd leszedi a falról. Ne gondolatok kicsinyesnek, mentegetődzött, még a beépített polc is a tiétek lehet, de ezt a remekművet speciel nem hagyom itt, és azt is megmondom, miért, azt akarom, hogy a direktori irodámban is nézegethessem, tudniillik, tette hozzá, azt olvastam az Ezer Keleti Bölcsesség Könyvében, hogy igazi művészetet létrehozni csak az az ember tud, akit igazi művek vesznek körül.

I/21. Hőseink oldalát majd kifúrta a kíváncsiság, Bakkék vajon miért távoznak szemlátomást könnyű szívvel a Csernovics Arzén utcából? Különösnek tűnt, hogy szinte még büszkék is rá, tizenöt év alatt sem vertek itt gyökeret. Ó, hát ez hosszú történet, legintett Bakk, *ezek* már azt se nézték jó szemmel, hogy megkaptuk a lakást, mert ugye hogy kerül ide valaki, aki se nem doktor, se nem ügyvéd, és még csak nem is valami arisztokrata özvegye, egy félhülye mámi az ötödiken, bezzeg az én szochazás apám olyan bélyeg, amit nem lehet lemosni. Egy szó, mint száz, már a lakásavatónk napján kitört a botrány, éjfél után öt perccel csendháborítás címén kihívták ránk a rendőrséget, azok meg csak néztek, hogy igazoltatáskor milyen papírok kerülnek elő, mert még végrehajtó bizottsági tag is volt a vendégeim között, úgyhogy a végén a lakóbizottság drágalátos elnökét figyelmeztették, máskor jobban gondolja meg, ki miatt csődíti ide az őrsöt. Azóta kezelt úgy minket ez a nyársatnyelt népség, mintha a csatornából másztunk volna ki, át néztek rajtunk, és nemhogy engem, de Fannit se méltatták köszönésre, mármint *vissza*-köszönésre. Egy nő! Ez nekik a jó polgári nevelés, amivel annyira odavannak. Éveken át minden szírszarért feljelentettek minket, mert sehogy se fért a fejükbe, hogy kár a gőzért, nekem mindenütt vannak haverjaim, még a *zürzivataros* időkből. Hogy mi mindent ránk nem fogtak! Biztosan cselédet tartunk, mert Fannit sosem látták bevásárolni. Lövöldözünk a lakásban. Kidobtuk a régi fürdőkádat, mert már förtelmes volt, erre elterjesztették, hogy színaranyból csináltattunk másikat. Ahányszor próbálkoztak, annyiszor estek pofára, mert mindig kiderült, hogy – épp úgy, mint az *öreg* – a hülyeségig *buridán* vagyok, még a tanácshoz is gyalog jártam be dolgozni, mert *umberufen* háromszáz méterre nem fogom magam kocsin vitetni. Tavaly, pont a mínusz tíz fokban, bedöglött a kazán, én meg, amilyen hülye vagyok, a *hákáis* haveroknál kijártam a háznak egy ingyen kazáncserét. Akkor bezzeg mindjárt Bakk úr lettem, sőt drága Bakk úr, és azóta is álszent pofával érdeklődnek a *hogylétem* iránt, de *hugylétem* mondanak, mert állítólag, egyszer, régen, odavizeltem a lépcsőfordulóba, amit persze majd el ne higgyetek, mert aljas rágalom.

I/22. Csak sokára értették meg, hogy mi lehetett a rejtett célja annak a faggatózásnak, aminek látogatásai során Bakkék alávetették őket. Miért tettek fel újra meg újra azt a kérdést, hogy született angyalföldiek-e, vagy éppenséggel *von Haus aus* ismerik a Csernovics Arzén utcaihoz hasonló népséget. Gyanútlanul bizonygatták, hogy *von Haus aus* ugyan nem, de azért az ittenieknek nem fognak okot adni rá, hogy szégyelljék őket mint új lakókat. Bakkék azonban továbbra sem tágtottak a témától és megpróbálták kiszedni belőlük, hogy Angyalföldre honnét kerültek, esetleg egy másik külvárosból, hiszen a Tripolisz meg a Csikágó is vagány környék. Gyógygy úgy értelmezte a kíváncsiskodást, hogy Bakkék attól tartanak, Gyalogék talán nem elég jók ide, s hogy eloszlassa az aggályait, közölte, ő személy szerint, ha szabad így fogalmaznia, harmadik, Gyógygy pedig második generációs értelmiségi, de amúgy elképesztőnek találja Edwin érdeklődését, mert ha hiszi, ha nem, pont beletrafált az őt szociológusként foglalkoztató témába, tudniillik évek óta azt kutatja, hogy a panelházakba honnét, milyen lakásviszo-

nyok közül kerülnek emberek, közülük hányan voltak ágyrajárók, és hányan al- vagy társbérlok, a panelt megelőzően hanyadmagukkal aludtak egy helyiségben, hány emberrel volt közös a WC, a fürdőszoba, a konyha? Bakk Edwin fancsali képpel vallotta be, hogy az ellenkezőjének jobban örült volna, titkon ugyanis arra vágyott, hogy aki a helyükbe költözik, olyan mentalitású legyen, mint ő, ne akarjon idomulni ehhez a finnyás *úritök* társasághoz. Ezek ám a *magunkfájta* értelmiséginek a szagát se bírják, és ha ti idejöttök, nagyon remélem, úgy fogja érezni ez a rusnya népség, hogy veletek *eben gubát* cserélt. Gyógyé és Gyógygyé nem mert egymásra nézni, de egyikük sem érzett magában elég lelkerőt, hogy a feltételezést megerősítse. ■ ■ ■

■ **Nyerges András** (Budapest, 1940): író, költő, publicista, kritikus. 2002 és 2010 között jelent meg regénytrilógiája (*Voltomiglan* 2002, illetve 2007, németül *Nichtvordemkind* címmel, 2007, olaszul *Non davanti ai bambini*, 2009; *Tévelygések kora*, 2009, *A barátságszédelő*, 2010) Jelenleg a *Háztűznéző* című regényen dolgozik, melyből az itt közölt részlet is származik.

